

Din viața unui cățel

Sander Kollaard

Publicat la editura: Van Oorschot

Persoane de contact pentru foreign rights: Menno Hartman (menno@vanoorschot.nl)

Traducerea și prezentarea fragmentului: Oana Marin (oanamarin7@gmail.com)

Titlu original: *Uit het leven van een hond* (2019)

Autor: Sander Kollaard

Număr de pagini: 192

Traduceri în curs de apariție: Ed. Shinchōsha, 2021 (limba japoneză), Ed. Next Wave Media Corporation, 2021 (limba coreeană)

Despre *Din viața unui cățel*

”Îmi bate inima, îi trece prin cap lui Henk van Doorn când se trezește, și sângele circulă. Dacă stai să te gândești, ăsta e cel mai de bun-simț lucru care se poate spune în momentul de față.”

”Bineînțeles că inima este o pompă, Saskia, dar ca orice altă parte a corpului, este mai mult decât atât.”

Sander Kollaard (n. 1961) este câștigătorul premiului Libris pe anul 2020 pentru romanul *Din viața unui cățel*. Autorul locuiește în Suedia, cu familia, din 2006, iar plăcerea lui vinovată în materie de lectură este Georges Simenon (îl adoră pe comisarul Maigret). A crescut înconjurat de cărți (pentru tatăl său, a citi era sinonim cu a învăța).

Romanul de față descrie o zi de sâmbătă din viața lui Henk, un bărbat de peste 50 de ani, divorțat. Un om cât de se poate de obișnuit, dar dacă pătrundem în universul gândurilor și amintirilor sale, singura concluzie posibilă ar fi că nicio viață nu este, de fapt, atât de banală pe cât pare.

În tradiția lui John Updike, se caută frumusețea ascunsă în momentele aparent prozaice. Stilul este curat, limpede, lipsit de bombastic, și tocmai prin simplitate reușește să devină foarte rafinat. Sander Kollaard se dovedește magistral și în descrierea fluxului amintirilor sau intercalarea micilor digresiuni eseistice. Impresia generală este una de fluiditate și delicatețe.

Poezia ne pândește pe fiecare după colț, dacă deschidem puțin ochii, în viața de zi cu zi. Și, indiferent de circumstanțe, nu merită să renunți la pofta de viață. Henk și cățelul lui, Schurk, ne servesc această lecție tonică doar prin felul lor de a fi.

(Adaptat după raportul scris de juriul Premiului Libris pentru Literatură 2020 și interviul dat de autor în *De Groene Amsterdammer*)

Fotografie: EyeEm / HH

Fragmente traduse în limba română

Pag. 5 - 12

Îmi bate inima, îi trece prin cap lui Henk van Doorn când se trezește, și sângele circulă. Dacă stai să te gândești, ăsta e cel mai de bun-simț lucru care se poate spune în momentul de față.

E un gând ieșit din comun și un mod destul de puțin probabil prin care să-ți începi ziua și să-ți vii în fire, dar, în orice caz, face ceea ce se cuvine să facă un început: sugerează o continuare. Odată cu acest prim gând își fac apariția informații noi: încăperea în care se află (dormitorul), ora (undeva între opt și nouă) și vremea (însorită). Nu prea merge de la sine. Noile informații se ivesc cu greu, ca niște adolescenți care tocmai s-au trezit și se duc să se așeze la masă pentru micul-dejun cu niște fețe acre, morocănoase, ofuscați că iar li se bagă pe gât o nouă zi. Henk ține sub observație noile informații de la o anumită distanță, cum stă încă lungit, moleșit și greoi, pe saltea: e sâmbătă; Schurk nu părea că s-ar simți prea bine aseară și poate că mâncase ceva aiurea; în cursul zilei de azi trebuie să o sune pe nepoata lui, Rosa, e ziua ei de naștere. Cantitatea de informații crește și odată cu ea luciditatea și bărbatul care este el. Henk van Doorn, asistent medical la terapie intensivă, în vârstă de 56 de ani.

Dacă se uită la ceas, își dă seama că informațiile nu sunt întotdeauna de încredere. E de-abia șase și câteva minute. Așa că se pune întrebarea dacă o să se întoarcă pe partea cealaltă și o să închidă ochii și astfel o să lase toată informațiile adunate între timp să se verse într-o nouă repriză de somn. E un gând ispititor, dar e prea târziu. S-a atins deja o masă critică și între timp vin din toate părțile informații, gata să fie folosite, mai cu viață acum, nu ca adolescenții aceia, ci mai degrabă ca vițelușii pe care i-a zărit acum câteva zile pe o pajiște și care au mers după el și după Schurk de-a lungul gardului, zglobii, nerușinați, până când a făcut el un pas, înspre ei, buhuuu, și s-au dat înapoi cu toții, ca după aceea să se holbeze de la câțiva metri distanță, așezați într-un semicerc de năsucuri umede și ochișori visători – cam la fel ca informațiile care se uită acum fix la el, despre cine și ce anume este el, bărbatul acela care stă încă nemișcat în pat.

Îi bate inima, aude el din nou, și sângele circulă. Își dă seama că acest gând e o rămășiță a convorbirii pe care a avut-o aseară, la sfârșitul schimbului, cu o colegă nouă, o tânără al cărei nume deja nu și-l mai amintește. Discutaseră despre înțelesurile care i se atribuie inimii: că ascunde secrete; că poți să-ți faci inimă rea; că poate să ți se umple de dragoste, de dă pe dinafară, dar în anumite cazuri rămâne rece ca gheața. Numai prostii, spusese femeia, pe un ton hotărât, care lui nu i se păru simpatic. Prostii. Inima e o pompă. Inima bate, sângele circulă, asta-i tot.

Acum el se pune în mișcare. Se întoarce pe spate și se întinde. Lumina zilei se revarsă înăuntru și lasă clar să se înțeleagă că e vară. Iulie, mai exact. Zilele tradiționale de caniculă. De zile întregi este deja o căldură apăsătoare; verdeța atârnă veștejită în copacii care stau liniștiți pe marginea

drumului, amețiți de arșiță; străzile și magazinele par pustii, pentru că oamenii sunt plecați în vacanță. Henk nu a plecat în vacanță pentru că nu are cu cine și îi e silă să plece cu un grup de celibatari către clasică Grecia, Gambia cea ospitalieră sau misterioasa Antarctică, așa cum l-a sfătuit fratele său. Mai bine crăp. Doamne Dumnezeule, îi trece lui prin cap, cuprins dintr-odată de furie, ce e de fapt cu Freek? De ce crede că am o problemă? Și că trebuie făcut ceva în sensul ăsta? Măinile lui păroase se încleștează de pătură, făcute pumn, deși el nu-și dă seama și îl blestemă în gând pe Freek, așa cum a mai făcut deseori: fratele lui mai mic este un om fricos, care nu rezistă la abaterile de la ordinea cea de toate zilele. Ordinea sa. Henk nu se încadrează în ordinea fratelui său. Henk este divorțat: greșit. Nu are Audi: greșit. Nu are casă proprietate personală: greșit. Nu se duce de trei ori pe săptămână la sală: greșit. Pumnii săi imită mișcările inimii și îi pompează furia în corp, ca un sânge negru, ca să-l otrăvească – dragostea lui de viață, vitalitatea. Se cheamă singur la ordine. Furia îi face rău. Îl face amar și neatrăgător. Îl îmbătrânește. De altfel, nu l-ar uimi prea tare nici dacă l-ar face să se îngrașe, și nu ăsta e scopul.

Saskia: așa o cheamă pe noua lui colegă. Este subțirică și vopsită blond și are niște ochi pătrunzători și Henk știe cum îl vede ea: ca pe un om bătrân, obosit, prea gras și care nu prea mai știe cum merg lucrurile. Din vechea gardă. Pe cale să predea ștafeta. Invers, ea nu-și dă seama cum o vede el. Din tânăra gardă. Mai multe cunoștințe decât experiență. Mai multă energie decât judecată, cam la fel ca vițelului ăia. Discuția lor de aseară s-a înfiripat în atmosfera intimă, contemplativă care apare câteodată la sfârșitul schimbului de după-amiază, mai ales dacă nu a murit nimeni în tura lor. Probabil că amărății de ei o să-și dea deja sufletul în următorul schimb, sau în cel care urmează după aceea, dar deocamdată sunt în viață. Ei și-au făcut treaba așa cum trebuie. Stăteau în camera asistentelor și beau cafea și vorbeau despre inimă. Este un organ minunat, a zis el. Întruchipează simțămintele noastre cele mai profunde. Prostii, a zis Saskia. Numai și numai sentimente prostești.

Apoi el se duce cu gândul la Groucho Marx și îl ia râsul. I intend to live forever or die trying. De la râs, îi trece de tot enervarea. Se mai întinde încă o dată și se scoală în picioare, dându-și seama că în față i se așterne un weekend liber, prelungit. Nu-i rău. Soarele cade pe podelele de lemn, de culoarea ficatului, și pe rafturile de cărți din lemn de mesteacăn, pe care le-a meșterit el cu mâna lui. Stă aici de la divorț, s-au făcut deja trei ani de-atunci. La parterul casei din Nieuwstraat locuiește un cuplu în vârstă, morocănos, iar primul și cel de-al doilea etaj sunt ocupate de el. Dormitorul este la etajul al doilea și dă înspre acoperișurile din vecini și înspre o adunătură pestriță de grădini, magazii și alei. Lumina vine din două părți, dar nimeni nu poate să arunce o privire înăuntru și astfel camera parcă ar pluti deasupra orașului. E căsuța lui din copac, postul lui de observație de pe catarg. Aici se simte detașat de tot, într-un mod plăcut. Aici este liber, descătușat de atenție, departe de tumultul pe care îl aduce cu sine contactul cu ceilalți. Privirea lui se plimbă de-a lungul raftului plin de cărți pe care le cunoaște în întregime, personal, fiecare însemnând ceva pentru el. Iată, cotorul acela

portocaliu, subțirel, o carte extraordinară. A citit-o în anul în care a dat divorț. Lydiei nu i-a plăcut deloc cartea și poate că asta a dat lovitura de grație: cui nu i se pare grozavă cartea aceea, nu-i mare lucru de capul lui, asta-i clar.

Continuă să se scoale din pat, cu gândurile deja altundeva, mai departe, la prora vieții lui. Acum merge pe repede înainte. Informațiile se învârtosază și se încheagă și astfel, încetul cu încetul, prind substanță. Poate să se scoale în picioare. Și acum se ridică, mânat de pofta de viață, cu zâmbetul pe buze de la sâmbăta liberă care i se întinde în față, țopăind ca un copil.

Henk este un om cu băgare de seamă. Asta i se pare o însușire pozitivă, așa că își acceptă neputința de a reacționa rapid, elegant și ad rem. Dar câteodată are de suferit din cauza asta, cum a fost și aseară cu Saskia. Ea vorbea, el asculta. El a încercat de câteva ori să nuanțeze lucrurile sau să aducă argumente contrarii, dar ea nici măcar nu părea să-l audă. Fermitatea ei îl deranja. El nu ține la oamenii cu păreri bătute în cuie, mai ales dacă e vorba de tineri – tinerilor le-ar sta bine să înțeleagă că perspectiva lor este limitată.

Bun, era prea sigură de ea, dar greșea? Ce i-ar fi spus el dacă ar fi avut darul unei replici potrivite? Ceva de genul asta: Bineînțeles că inima este o pompă, Saskia, dar ca orice altă parte a corpului, este mai mult decât atât. Corpul chiar se pretează destul de bine la a reprezenta ceea ce simțim și gândim. Ducem pe cineva de nas. Lăsăm ceva în spate. Ne ard călcâiele. Și când suntem îndrăgostiți, simțim cum ne tresaltă pieptul de bucurie și zicem că ni se umple inima de dragoste de dă pe dinafară. Limbajul izvorăște de la sine din corp și asta voiam să subliniez. Întrebarea este: ce anume nu-ți convine? Consideri că nu poate fi folosit corpul, în mod abuziv, drept sursă pentru metafore? Ce înțelegi tu prin sentimente prostești? Drept să-ți spun, nu cred că știi. Nu ai nici cea mai mică idee. Neclintirea ta și potopul ăla de cuvinte, repetițiile și felul în care mi-ai ignorat contraargumentele, nu dau glas niciunei convingeri, ci unei tinereți necoapte. Ceea ce ai spus nu a fost altceva decât o eliberare de tensiunea pe care munca asta oricum -

Am 28 de ani. Nu ești chiar atât de tânără.

Tinerețea nu este întotdeauna o chestiune de ani, Saskia. În ochii mei ești tânără pentru că îți lipsește capacitatea de a cântări lucrurile. Îți exprimi sentimentele fără să le înțelegi cu adevărat, atribuindu-le primul înțeles cât mai bun care-ți vine în minte, și astfel să poți scăpa de ele. Dar, acestea fiind spuse –

Carevasăzică așa!

– acestea fiind spuse, Saskia, constat că aduci în discuție o chestiune interesantă. Inima bate, sângele circulă. Suntem materie. Și mai precis: suntem materie animată din punct de vedere biologic. După părerea mea, asta este o constatare factuală, dar, în mod surprinzător, multă lume este împotriva

acestui lucru. Doar materie! Cum poți să spui așa ceva! Cât de rece și lipsit de bucurie! Împotrivirea se reduce la ideea că suntem ceva mai mult decât materie. Că avem un suflet, sau un spirit, un dumnezeu lăuntric, ceva nobil sau deosebit ce ne ridică deasupra banalei materii. Este un sentiment care are în sine ecouri din secolele în care credeam că suntem deosebiți, încununarea creației sau splendidul și logicul punct terminus al evoluției, dar între timp știm mai bine ce și cum. Nimic nu ne-a creat intenționat, vrut sau planificat. Nimic nu ne face necesari. Spre deosebire de mulți alții, consider că este un punct de vedere minunat, eliberator. Putem face ceea ce dorim și suntem astfel cu adevărat liberi, nefiind legați de voința dumnezeiască sau de soartă. Deci ai dreptate, Saskia, suntem materie –

Asta spun și eu!

Asta spui și eu te aprob. Suntem făcuți din *materie și timp*, cum a scris Borges. Știe cine era? Nu, bineînțeles că nu. Substanță și timp. Sunt materie care exista deja cu miliarde de ani înainte să mă nasc și spre marele meu noroc a luat această formă în 1961. La moartea mea, o să-și piardă din nou această formă. Asta mi se pare o perspectivă tristă – în ciuda neajunsurilor evidente, sunt atașat de forma pe care o am – dar, cine știe, bucățele și frânturi din materia care acum îmi poartă numele se va reuni vreodată din nou sub alte forme, cum ar fi o pisică, un nor, sau un roman, sau un sărut. E ceva banal? E ceva rece și lipsit de inimă? Tocmai, că eu văd măreția din toată chestia asta. Măreția: o povestire grozavă și captivantă –

Dar, ei bine, Henk nu avea replica potrivită la el. Este un om cu băgare de seamă. Preferă să se gândească câtva timp înainte să spună ceva și uneori plătește un preț pentru asta. Aseară, când a mers cu mașina acasă, a avut din nou conversația cu Saskia, dar Saskia nu mai era prezentă. Nu era nimeni prezent, și deși s-a dedat cu oarece ardoare repetării, singurătatea exercițiului s-a impus insistent. A mers pe A9 și a ieșit de pe autostradă înspre Driemond și a condus de-a lungul canalului și a făcut apoi la stânga, la dreapta, a intrat în Weesp, drept peste străzile pavate cu piatră cubică, în direcția primăriei, care se contura, masivă, pe bolta cerească a nopții de vară, apoi direct de-a lungul canalului.

Scurt și la obiect, era singur.

Cățelul nu e bine. Schurk se ține după el, ca întotdeauna, dar fără tragere de inimă. Din când în când se oprește, gâfâind, cu limba atârând moale de-o parte a botului, mai mult sau mai puțin acuzator.

”Hai, băiete!”

Încearcă să pară voios, dar își aude propria îngrijorare. Schurk nu este bine. Nu-l recunoaște pe animăluț. Nu cu adevărat. Cățelul are ceva dintr-un străin. Și invers, are impresia că el a devenit un străin pentru Schurk. Naturaletă cu care animăluțul reacționează în mod normal la el și îl privește și întotdeauna pare a ști unde este și ce vrea, natureletă a dispărut. Înstrăinarea reciprocă trădează ce se întâmplă de fapt: Schurk este bolnav. Nu este bătrân și obosit, nu se sufocă de la căldură, nu a mâncat ceva aiurea, nu, este bolnav. Asta face boala: ne izgonește din contactele noastre normale și astfel ne reduce la niște străini. Distruge firescul a ceea ce suntem și cine suntem. Ne afectează intimitatea. Și așa stau ei de o parte și de alta a unui abis și se uită unul la altul, Henk cu o frică paralizantă în capul pieptului și Schurk cu, în sfârșit, Henk nu știe cu ce.

Dar el se ține bine. Cățelul nu trebuie descurajat. Trebuie să rămână fidel rolului său, astfel încât cățelul să-l poată recunoaște. Este stăpânul. Este bărbatul cu pas sigur, care gesticulează cu lesa desfăcută în mână. Este bărbatul care dă comenzi, cum ar fi aceasta: ”Vino!”

Începe să dribleze pe lângă cursul râului Vecht. Lui Schurk, știe el, îi place să alerge. Să alergi este incitant. Să alergi implică faptul că trebuie prins un hoț, sau căutată o minge, sau adusă prada și atunci cățelul aleargă cu plăcere după el, lătrând, ațâțat, plin de viață.

După doar câțiva metri, Henk constată că este mult prea cald pentru un efort serios, dar nu poate să dea înapoi, pentru că trebuie să-i distragă atenția cățelului și atunci continuă să dribleze vitejește. E îmbrăcat pentru alergare. Poartă un pantalon de trening și un tricou vechi, decolorat de timp, pe care l-a câștigat odată la o tombolă a asociației de personal. *Devino membru AP*. Adidașii lui sunt ca și noi de mai bine de un an și îi trădează lipsa de disciplină. Din când în când, luarea treptată în greutate duce la intenția pioasă de a merge regulat să alerge (și să mănânce cât de cât mai puțin și în mod cert să lase de-o parte cubulețele de brânză și să intercaleze zile în care să nu bea alcool deloc și sub niciun pretext să nu pună zahăr în cafea), dar de obicei renunță din nou după trei, patru ori. Trebuie să mai fie și ceva de care să te bucuri, se îmbărbătează singur, viața este prea scurtă. Și dacă nu alergi, îi atrage atenția Freek, chiar dacă nu în carne și oase, o scurtezi și mai mult.

Aleargă. Transpiră. Așteaptă tropăitul ușor al piciorușelor de câine pe asfalt, așteaptă lătratul, dar nu se întâmplă nimic și, dacă se uită înapoi, vede că Schurk nu-l urmează. Cățelul s-a dus să se întindă în iarba de pe marginea drumului. Henk se oprește și se întoarce alergând și se pune în genunchi lângă cățel, care îl privește cu niște ochi care nu-i oferă niciun punct de sprijin. Henk nu poate să vadă ce se petrece în sinea câinelui. Mângâie animăluțul pe cap și îi freacă ușor, între degetul mare și arătător, una dintre urechile lui mățasoase, așa cum îi place să facă.

”Măi băiete...”

”I-o fi sete..”

Vocea de femeie îl ia total prin surprindere. Henk, pricepe Henk, în timp ce se întoarce, n-a

înregistrat mai nimic din ce este în jurul lui, cum îi era îndreptată toată atenția spre cățel. Femeia stă lângă un gard ornamental, înalt până în talie, care dă acces înspre o curte lăsată cam de izbeliște, acoperită cu pavaj din pietriș și care ține de o ambarcațiune de locuit. E pe acolo un morman de scânduri, cenușii de uzate și vechi ce sunt. Într-o mare de ghivece, cutii de conservă și vase, sunt plante în diverse stadii de bunăstare vegetală – de la înflorite în toi până la complet veștejite. Calea până la ușă este blocată de un scuter, în mare parte dezmembrat, înconjurat de piese componente și unelte. Și femeia însăși lasă o impresie cam neîngrijită. Pe vremuri a fost frumoasă, observă Henk, dar a trecut ceva timp de atunci. Anii sunt mai nemiloși cu femeile decât cu bărbații. Nu, se corectează singur, nu anii, ci bărbații sunt mai nemiloși cu femeile decât cu ei înșiși. Henk se consideră feminist și de aceea este mulțumit de această corecție, dar o consecință supărătoare este că fiecare gând despre femei îl face nesigur – el: un bărbat, la urma urmei. Așa se întâmplă și acum. Copleșit de brusca avalanșă de gânduri despre nedreptatea pe care bărbații le-o fac femeilor, omite să reacționeze și rămâne nemișcat. Nu contează. Femeia nu e atentă la el, ci la cățel.

”Uită-te la el”, zice ea, ”sărăcuțul...”

Schurk zace cu labele din față întinse și cu picioarele din spate aduse sub el, astfel încât șoldurile îi stau mai sus decât spinarea. Respiră greu. Limba îi arată bolnăvicioasă, palidă, ca o cârpă uscată și veche. Femeia se retrage și vine înapoi puțin mai târziu cu un vas cu apă. Deschide poarta, traversează drumul și pune jos vasul, în fața cățelului. Schurk nu este interesat. Se uită la Henk. Henk împinge vasul un pic mai aproape.

”Uite aici...”

Cățelul lipăie niște apă de câteva ori, întâi cam din obligație, apoi cu mai multă energie. Chiar se ridică în picioare. Dintr-un moment într-altul coada începe să i se miște cu entuziasm, în căldura de iulie.

”Bravo, măi băiete, bravo...”

Femeia se lasă și ea pe genunchi lângă cățel și, deodată, Henk stă cu o femeie necunoscută pe malul râului Vecht. Ceea ce i se pare enervant. Pe deasupra, după gustul lui distanța reciprocă e prea mică – îi simte căldura, îi adușmeacă mirosul corpului – și asta creează tensiune, ceea ce îi dă un impuls să se ridice. Nu face așa ceva, căci poate fi ușor de interpretat drept lipsă de politețe. Întâi trebuie stabilit un anumit contact. El îl mângâie pe cap pe cățelul care bea.

”Se pare că avea nevoie de apă, mulțumesc frumos.”

”E și al naibii de cald...”

”Au spus că e luna iulie cea mai călduroasă din 1897.”

”Da, climatul și toate cele.”

Acum poate să se ridice cuviincios. Cățelul tot lipăie la apă. Henk se întreabă dacă într-adevăr așa simplu e: i-a dat prea puțin de băut patrupedului. Vrea să creadă din toată inima că așa e, dar nu-

și poate stăpâni întrutotul neliniștea privind comportamentul de mai devreme. Totuși răsuflă ușurat. Apa din râul Vecht miroase ușor a putred, dar nu într-un mod neplăcut. Aerul de deasupra drumului tremură până în depărtare, într-o căldură care va paraliza tot în cursul zilei. Ar face poate bine să –

Stai așa. Femeia i se pare *atrăgătoare*. Mai devreme s-a ridicat în picioare nu pentru că ea se apropiase prea mult de el, ci pentru că îl excita. E nedumerit. Din timpuri imemorabile nu a mai reacționat fiind așa brusc atârnat de o femeie și aparent nu mai recunoaște excitarea asta imediat – mișcarea de jos, din pantaloni, organul care se anunță, nerăbdător, cam la fel cum face Schurk când se apropie ora mesei. Henk se uită în jos la creștetul ei, care, fiind închis la culoare, sare în ochi pe părul cărunț, într-o nuanță mai deschisă. Gulerul rochiței ei albastre este întors la spate, deschizându-se, și îi scoate la vedere spinarea. Observă că ea nu poartă sutien și simte cum nerăbdarea organului său se accelerează până devine un imperativ – imperativul de a o trânti pe femeie pe iarbă și de a o dezbrăca și de a o, în sfârșit, așa ceva nu se poate, bineînțeles. Uimit, face un pas înapoi, intrând pe carosabil. În momentul imediat următor trece razant un ciclist pe lângă el, vâjâind. Simte pala de aer fierbinte și îi vine un miros dulce, poate de la un ulei de masaj, aude și zumzetul cauciucurilor pe asfalt. Coliziunea cât pe ce să se producă l-a făcut pe ciclist să-și piardă echilibrul. Bărbatul – este un bărbat, constată Henk, care s-a întors în mod reflex, cât un sfert de tur complet – o cotește brusc spre mijlocul drumului, se dezechilibrează, se clatină, dar se redresează miraculos și își continuă teafăr calea. Bărbatul este totuși furios. Se ridică din șa, se întoarce și îi arată degetul mijlociu. Henk este prins pe nepregătite, deoarece la mijloc nu a fost nicio intenție, niciun gând rău, cel mult stângăcie, și pe deasupra nu s-a produs nicio pagubă, așa că de ce se mai agită tipul ăsta, ce gest tâmpit, ce idiot, și da, păi cum nu, își aruncă și el mâna în aer, cu degetul mijlociu ridicat, dintr-un reflex tipic masculin, dat de otrava testosteronului.

Cam pe când intră în librărie, Henk și-a revenit mai mult sau mai puțin în fire. Librăria însăși îl ajută și mai bine să-și revină – acel paradis al liniștii, al ordinii, al mirosului de carte nouă, al cunoașterii și progresului, al civilizației, unde vine aproape în fiecare săptămână ca să-și mărească stocul de cărți, deși nu acesta este motivul vizitei sale de data aceasta. Este aici să cumpere un cadou pentru Rosa. Are deja idee ce carte vrea să ia, dar stă încă la îndoială. Se gândește la *Kees, băiatul* și asta datorită fetei de care este îndrăgostit Kees, Rosa Overbeek. A citit cartea în jurul vârstei la care este acum Rosa – Rosa lui Freek deci – și a fost profund impresionat. A priceput și a simțit fiecare cuvânt. Pe ultima pagină, Rosa îl sărută pe Kees. Apoi fuge, uimită de mișcarea ei îndrăznească, dar Kees înțelege că, prin acel sărut, s-a schimbat totul. Merge spre casă de-a lungul canalului liniștit, singur, întâi încă buimăcit, apoi, destul de repede, jubilând, cu pieptul tresăltând. Trecătorii habar nu au cine e, își dă el seama, ei cred că este un băiat obișnuit, unul de duzină, dar în realitate... Așa că da, este o carte minunată, nu ai ce să-i reproșezi, o carte clasică a literaturii din Țările de Jos.

Pe de altă parte: de ce o carte din 1923, pe care el a citit-o în jurul anului 1979, ar mai impresiona-o acum pe o fată pe care el, până la urmă, de-abia o cunoaște? Stai așa, ultima chestie nu e adevărată. De Rosa este într-adevăr apropiat. După divorț, ea păru că vrea să aibă grijă de el. El nu avea nici cea mai mică idee de ce. Așa fac fetițele de paisprezece ani? Sau aparținea ea categoriei de femei care au grijă cu drag de bărbații neajutorați? Oricum ar fi, ea l-a ajutat atunci când s-a ocupat de renovarea casei din Weesp. În timp ce erau la treabă, aveau conversații care uneori luau o întorsătură surprinzătoare. Într-o zi ea l-a întrebat: ”La ce vârstă ai făcut pentru prima oară sex?”

El s-a speriat ca naiba. E dintr-o generație pentru care a vorbi despre sex nu e ceva așa ușor, în ciuda reputației de libertate-și-fericire-cu-de-toate pe care o au acum anii în care el a crescut:

”Dumnezeule, Rosa, ce întrebare...”

”Nu trebuie să zici, zău, sunt doar curioasă.”

Că a vorbi despre sex nu-i vine la îndemână, asta nu e neapărat din timiditate, ci din neputință. Nu a învățat chestia asta niciodată. Nu a primit informații așa cum trebuie. Cunoștințele lui sunt inegale, bazate în mare parte pe propriile experiențe, și nu prea ai putea să umpli cărți întregi cu ele. Pe deasupra, a înțeles că Rosa nu întreba în realitate despre experiențele lui, ci căuta mai multe informații despre propria ei sexualitate – un teren nu tocmai familiar pentru om de cincizeci și ceva de ani, fără copii, care încă se mai resimțea după divorț. Dar, oricum, era lângă o fată de paisprezece ani care avea nevoie de un răspuns sincer, așa că își luă inima în dinți.

”Aveam nouăsprezece ani,” povesti el. ”Lucram la Spitalul Slotervaart, la secția de neurologie, și am făcut sex cu o colegă. În magazia pentru produsele de curățenie. Mi s-a părut îngrozitor.”

O, ce rușine! Tristețea acelei magazii de serviciu cu lumina de neon pe tavanul gol și podeaua

turnată de beton și rafturile din furnir alb cu produse de curățenie și patul improvizat din lavete roz și albastre, robinetul care picura și găleata de la mop, plină încă, și mirosul de apă stătută și... Ce l-a apucat? De ce s-a lăsat târât aici? Că asta a făcut atunci, s-a lăsat târât. Avea nouăsprezece ani. Viața i se întâmpla. Trecea pe lângă el și din când în când îi mai dădea o palmă. Vîno, i-a zis ea, și l-a luat de mână. Au intrat în magazie. Ea a aprins neonul. A închis ușa pe dinăuntru. Și-a desfăcut șorțul. O, ce rușine... Sâni ei în lumina aia nemiloasă, vinișoarele albastre, părul pubian strivit de lenjeria comodă, culoarea lui mată...

Rosa a întrebat de ce a fost îngrozitor.

”Nu știam care-i treaba,” a explicat el, ”așa că am făcut și eu ce-am putut. Mi-era frică să nu miros a transpirație, să nu ne audă careva, să nu o doară din cauza mea... Nu mi-a făcut plăcere nici măcar o secundă și după aceea m-am simțit mizerabil și murdar și un ratat.”

Mișcările Rosei au încetinit și apoi s-au oprit de tot. Se uita fix la perete. El habar n-avea la ce se gândea ea, dar a văzut că-i ceva serios. Atunci ea a băgat pensula în vopsea și a început din nou să vopsească.

”Am făcut sex deja,” zise ea apoi.

Deci asta era. Suna destul de laconic, dar el a priceput că totul ținea de asta, acea singură frază, faptul monumental al Primei Dăți care a luat în stăpânire fiecare celulă a corpului ei și care i-a făcut fiecare nerv să freacă, care-i însuflețea fiecare mușchi și îi purta fiecare respirație. O, da, el a înțeles cum stă treaba: dacă ea nu s-ar fi putut confesa, ar fi explodat. Ce a descris ea în patru cuvinte era un *rit de trecere*, un act ireversibil care îl transforma pe copil în adult. Adult! Avea paisprezece ani! Acum era rândul lui Henk să-și încetinească mișcările și apoi să se oprească de tot, într-un final.

”Și a fost destul de bine...”

El se uită fix la perețele din fața lui, dar văzu totuși cum ea i-a aruncat o privire rapidă. Henk trebuia să reacționeze cumva. Trebuia să-i dea de știre că o auzise și o înțeleșese, dar momentan tot nu-și găsea cuvintele. Paisprezece, se gândea el, paisprezece.

”Nu poți să-i spui nimic lui tata, zău,” zise ea aprig dintr-odată.

Doamne ferește, nu! Era de neconceput să-i spună ceva lui Freek. După divorț, relația dintre ei ajunsese la un nivel mai jos ca niciodată. Fratele lui mai tânăr era lipsit de compasiune. Ce-ți bați capul pentru că te-a înșelat un pic? Haide acum, zi și tu, ce bărbat este încă în ziua de azi complet fidel? Și te-ai gândit bine, überhaupt te-ai gândit, la consecințele financiare... Rosa nu trebuia să-și facă niciun fel de griji. Era de neconceput ca el să-i povestească lui Freek ceva despre ea. Pustiul care se întindea între el și frate-său nu avea nici cea mai mică urmă a unei forme de relief care să poată adăposti o asemenea intimitate.

”Bineînțeles că nu,” zise el. ”Doar nu-s Henk cel Dement.”

Rosa a chicotit.

”Știi că prietenul meu îmi zice Rosita Sucita?”

”Pentru că ai făcut sex cu el?”

”Nu, încă dinainte. Pur și simplu crede că sunt nițel cam țărănită și sălbatică. Câteodată chiar sunt un pic mai ciudățică...”

Era plin de cochetărie felul în care se descria pe sine însăși, independența pe care o sugera, personalitatea, o tipă cu adevărat sălbatică, dar Henk a iertat-o. Fusese dezvirginată, probabil prima din prietenele ei. Plutea, era amețită. El stătea lângă o fată care trebuia să se prefacă drept femeie.

”Rosita Sucita și Henk cel Dement.”

Ea a izbucnit în râs. El a zâmbit. Apoi, din nou serioasă, a repetat cu insistență: ”Vorbesc serios, zău. Nu poți să-i spui nimic lui taică-meu, că o ia razna rău de tot.”

El nu i-a spus niciodată nimic și relația dintre ei a evoluat înspre prietenie, nu, nu prietenie, diferența de vârstă nu o cam permite, dar totuși o legătură destul de apropiată. Există afecțiune, există încredere. Din când în când îl sună. Câteodată îl și caută. Discută, fac o plimbare și iau masa împreună. De puțină vreme bea și ea un pahar de vin: încă un lucru pe care Freek nu-l știe.

Cu atât mai puțin a fost o coincidență, o să-și dea seama Henk, că senzația asta l-a cuprins într-o librărie. Mult timp a crezut că lipsa lui de consistență era o consecință a apetitului lui pentru lectură. Citind, așa trăgea el concluzia, pătrundea în universul gândurilor și al emoțiilor altor oameni. Asta îi hrănea empatia, dar îi dilua propria personalitate, cam la fel ca atunci când suntem în compania cuiva și ne știrbim puțin din individualitate. Cu fiecare carte pe care o citea, pierdea puțin din propriul sine. Însușirea lui de a fi Henk era sacrificată pe altarul apetitului pentru lectură pentru însușirea de a fi Hamlet, Raskolnikov sau Bloom. Fiecare cuvânt pe care îl consuma devenea o cicatrice care trăda locul unde Henk a tăiat în propria lui carne. Nu că ar fi putut să renunțe la citit. A învățat să citească de mic și a petrecut nenumărate ore, pline de încântare, într-un colțișor cu câte o cărticică, după cum i-au reproșat ai lui mai târziu. Citea și citea și iar citea. A citit *Biggles* și *Bob Evers* și *Gemenii cei neastâmpărați* și *Pitty la internat*. A citit *Donald Duck*. A citit biblia și psalmii din cartea psalmilor. A citit Enciclopedia pentru tineret pe care a primit-o de la bunică-sa. Citind a făcut cunoștință cu miracolul imaginației: puterea de a intra în noi universuri, de a ieși din propriile maluri și a te revărsa pe pământ nou, așa cum fac râurile olandeze într-o primăvară mai umedă. Odată subjugat de lectură, de imaginația sa, nu exista vreo forță pe lume care să-l poată țină departe de o carte. Chiar și când, în tinerețea timpurie, i s-a întezit bănuiala înspăimântătoare că lectura avea un efect de eroziune asupra personalității lui și el, în calitate de cititor, cădea pradă unor impulsuri contradictorii, a unui amestec deranjant de iubire și de aversiune față de cărți, dorință și teamă, intimitate și înstrăinare, ei bine, la fel ca într-o căsătorie, nu putea să se abțină să nu pună din nou mâna pe o carte și să citească.

Consecința era că, în viața lui de cititor, din când în când se putea observa următoarea scenă. Avea o carte scoasă. Stătea în fața bibliotecii ca să aleagă o nouă carte. Privirea lui se plimba de-a lungul cotoarelor de cărți. Simțea un fel de euforie care semăna puternic cu euforia pe care o simțea în magazinul de brânzeturi când avea în fața ochilor atâtea brânzeturi. Belșugul! Liniștea pe care ți-o dă atâta opulență! În timp ce parcurgea rândurile de cărți, le tria: citită deja, încă n-am citit-o dar n-am nici chef, prea groasă, prea subțire, nu în limba engleză, vă rog, poate să încerc încă o dată cu Nabokov, nu, mai bine nu, și așa mai departe. Dar dintr-odată îi trecu o grimasă de furie pe față, i se încheștară pumnii și stătu ca un boxer în fața cărților sale. O, dacă și-ar fi dat osteneala să gândească, ar fi gândit așa, ce obicei îngrozitor, cititul ăsta, ce pierdere de timp toată viața asta simulată! Da, viață simulată: stai pe scaun și-ți însușești experiențele unor personaje inventate. Ce mizerie! Ce escapism! Și ce distrugere a propriei personalități! Cine l-ar fi văzut într-un astfel de moment, ar fi rămas paf, schimbarea de dispoziție era atât de bruscă, atât de violentă, dar și atât de scurtă, căci prea mult nu dura niciodată o ieșire de genul ăsta, de furie și de dezgust. Pasiunea câștiga. Destul de rapid

îi cădeau ochii pe o carte pe care voia să o citească, pe care voia sigur să o citească, da, de mult avea deja intenția să o citească, doar că nu-i venise niciodată rândul, dar acum în sfârșit dădea de ea.

Astfel de scene nu se mai întâmplă în prezent. Cu anii, Henk a ajuns la concluzia că lipsa lui de consistență nu este o trăsătură personală, ci una generală. Ce e valabil pentru el, e valabil pentru toată lumea și nu are nimic de-a face cu cititul. Suntem cu toții niște năluci, materie îmbrăcată în povești, și asta ne face mai fluizi decât ne place, dar ce ne place nu contează. La acest gând, nemulțumirea lui Henk s-a potolit, în mare parte, și senzația de destrămare se ivește mult mai rar, deși câteodată poate fi copleșit de cuvinte, cum s-a întâmplat la librărie.

Și astfel, privind înapoi către acel moment, din librărie, Henk află ceva despre sine însuși. Zgomotul scuterului, crâmpeliul de amintire, senzația că se destramă... A văzut din nou vechea nemulțumire, dar mai importantă, și cum se scutura de ea din nou, imediat, dintr-o mișcare din umeri. A mai văzut apoi unde și-a găsit sprijin: la raftul cu cărți. S-a ridicat, s-a dus la rafturi și acolo și-a dus mâna în sus, fără nici cea mai mică ezitare, pentru că între timp știa exact ce carte voia să-i dea Rosei.

Cea de-acolo.

Când era deja pe drum spre casă, lui Henk îi trece prin minte să ia ceva pentru Freek și soția sa, cumnata lui, Julia. Face pas împrejur și se duce la magazinul de băuturi alcoolice. De acolo ia o sticlă de vin roșu, un Médoc de un roșu închis, pe care dă mai mult de treizeci de euro. I se pare ridicol de mult, dar Freek este un cunoscător într-ale vinurilor și nu are chef să fie luat peste picior. Când își scoate portofelul, îi cade privirea pe un raft cu sherry și i se duce gândul la Maaïke, o fostă colegă, și mai ales o prietenă, care locuiește în azilul de bătrâni din localitate. Îi face vizite regulat și ia întotdeauna cu el o sticlă de sherry, pe care ea o deschide de obicei imediat. Ezită câteva momente (nu vrea să-l lase pe Schurk prea mult timp singur și nu prea ai de câștigat dacă lași brânzeturile la căldură), dar cumpără totuși o sticlă de sherry și o ia imediat spre azil, care e puțin mai încolo de centru. În ciuda căldurii, merge în ritm alert. Pungile de plastic i se bălângăne încolo-înceoace, lovindu-i-se de coapsă, dar el de-abia simte. E cu gândul la Maaïke. Maaïke poate că nu este termenul potrivit. Mai bine spus: ce a mai rămas din Maaïke. Femeia care a fost, micuță, dar puternică, s-a smochinit, de-a ajuns o arătare care seamănă cu o păsăruică, ale cărei părți trupești nu mai par a se mișca în mod coordonat, ci fiecare face o încercare pe cont propriu. Odată cu corpul, și spiritul i s-a redus la un joc de marocco de amintiri zdrențuite, crâmpelie de cunoștințe și aptitudini pe jumătate uitate. Nu că ar suferi din cauza asta. Colindă de pe la ora opt dimineața prin toate părțile, cu cadrul de mers pe roțile,

vorbește cu toată lumea, râde în hohote și chicotește, și se cuibărește la bar în jur de ora zece, unde bea întâi o ceșcuță de cafea, iar apoi destul de repede primul ei sherry. Așa merg lucrurile și azi și chiar în acel moment își face apariția Henk la bar.

”Henk! Dragule!”

Îl recunoaște. Ceea nu se întâmplă întotdeauna. Câteodată ea habar nu are cine este el. Nu contează. Unde nu mai știe, inventează. Henk a fost deja o dată fiul ei, un fost vecin și chiar soțul ei decedat, după câte se pare fără ca starea lui, de lipsit de viață, să intre în contradicție cu Henk cel cât se poate de viu din fața ei. Câteodată ea pur și simplu își imaginează cine este el și cu se ocupă, un doctor, un pianist faimos și un anumit Jansen, comis-voiajor pentru articole de birou, de la care comanda creioane, radiere și caiete școlare. Știai, îi explica ea lui Jansen, că aveam un scris foarte frumos? Henk, fidel rolului său, o aprobă, dând din cap cu sinceritate: Maaike avea într-adevăr un scris de mână remarcabil de frumos.

”Bună, dragă.”

A sărutat-o pe frunte. Sub apăsarea buzelor lui, îi cedează tot căpșorul ei de păsăruică. Poartă o perucă cu păr creț, blond platinat, care i se clatină sus pe cap, chiar ca un cuib, și stă la masa obișnuită, lângă intrare, ca să poată să țină totul bine sub observație. Henk se așază și o ia de mână.

”Ce mai faci?”

”Bine,” zice Maaike voioasă. ”Sigur. Bine, bine, bine. Toate bune, de fapt. O, da. Știi ce mi s-a întâmplat azi-dimineață? Nu, bineînțeles că nu știi, dar cum să-ți spun, tocmai veneam de la secția de” –

Turuie. Din când în când ia câte o înghițitură de sherry. Discuția lor – dacă se poate numi așa: Maaike vorbește practic neîntrerupt – o ia în toate părțile. Micuța duduie este dusă de fluxul și refluxul minții sale deranjate. Din când în când improvizează cu îndemănare. Comandă un pahar de sherry, uită imediat de asta, apoi reacționează surprinsă când îi este așezat în față un nou pahar, dar în momentul următor vine deja cu o explicație. Bărbatul acela crede că sunt atrăgătoare, șoptește ea, în timp ce se apleacă înspre Henk, îmi face des cinste cu câte un păhărel. Ridică paharul și îl închină înspre barman, urând noroc – barmanul este un voluntar, observă Henk, un bărbat în jur de șaptezeci de ani, cu o față bronzată și păr alb ca neaua – care dă din cap, politicos.